

mittit aliquis, vel transgreditur ex contemptu, quando voluntas ejus renuit subijci ordinationi legis, vel regulæ; & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, vel regulam: quando autem è converso propter aliquam particularem causam, puta concupiscentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis, vel regulæ non peccat ex contemptu, sed ex aliqua alia causa; etiam si, frequenter ex eadem causa, vel alia simili peccatum iteret: sicut & Augustinus dicit in Libro de natura, & gratia (cap. xxix. à med.) quod non omnia peccata committuntur ex contemptu superbia. Frequentia tamen peccati diffinitive inducit ad contemptum, secundum illud Proverb. xvi. 3. *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.*

ARTICULUS X. 893

Utrum religiosus eodem genere peccati, gravior peccet quam secularis.

Sup. quæst. CLXXXIV. art. 8. cor. fin. & IV. dist. xiv. quæst. 1. art. 5. quæst. 3. ad 3.

AD decimum sic proceditur. Videtur quod religiosus eodem genere peccati non gravior peccet quam secularis. Dicitur enim II. Paralip. xxx. 18. *Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum; & non imputabit eis, quod minus sanctificati sunt.* Sed magis videntur Religiosi ex toto corde Dominum Deum patrum suorum sequi quam seculares, qui ex parte se, & sua Deo dant, & ex parte sibi referant, ut Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. inter med. & fin.) Ergo videtur quod minus imputetur eis, si in aliquo à sanctificatione deficient.

2. Præterea. Ex hoc quod aliquis bona opera facit, minus contra peccata ejus Deus irascitur: dicitur enim II. Paralip. xix. 2. *Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia jungens: & idcirco iram quidem Domini merentur, sed bona opera inventa sunt in te.* Religiosi autem plura bona opera faciunt quam seculares. Ergo si aliqua peccata faciunt, minus contra eos Deus irascitur.

3. Præterea. Præfens vita sine peccato non transigitur, secundum illud Jacobi 1. 2. *In multis offendimus omnes.* Si ergo peccata religiosorum essent graviora peccatis secularium, sequeretur quod religiosi essent peioris conditionis quam seculares, & sic non esset sanum consilium ad religionem transire.

Sed contra est quod de majori malo magis videtur esse dolendum. Sed de peccatis eorum qui sunt in statu sanctitatis, & perfec-

tionis, maxime videtur esse dolendum: dicitur enim Hierem. xxiii. 9. *Contritum est cor meum in medium mei: & postea subdit: Propheta namque, & Sacerdos pollutus sunt; & in domo mea inveni malum eorum.* Ergo religiosi, & alii qui sunt in statu perfectionis, ceteris paribus, gravior peccant.

Respondetur dicendum, quod peccatum quod à religiosis committitur, potest esse gravior peccato secularium ejusdem speciei tripliciter. Uno modo, si sit contra votum religionis: puta si religiosus fornicetur, vel furetur: quia fornicando facit contra votum continentie, & furando facit contra votum paupertatis, & non solum contra præceptum divinæ legis. Secundo, si ex contemptu peccet: quia ex hoc videtur esse magis ingratus divinis beneficiis, quibus est sublimatus ad statum perfectionis; sicut Apostolus dicit ad Heb. x. quod fidelis graviora meretur supplicia ex hoc quod peccando filium Dei conculat per contemptum. Unde & Dominus conquiretur Hierem. xi. 15. *Quid est quod dilectus meus facit in domo mea, festera multa? Tertio modo peccatum religiosi potest esse majus propter scandalum: quia ad vitam ejus plures respiciunt: unde dicitur Hierem. xxiii. 14. *In prophetis Hierusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendacii; & confortaverunt manus pessimorum, ut non converterentur, unusquisque à malitia sua.**

Si vero religiosus non ex contemptu, sed ex infirmitate, vel ex ignorantia aliquod peccatum quod non est contra votum suæ professionis, committat absque scandalo, puta in occulto, levius peccat eodem genere peccati quam secularis: quia peccatum ejus si sit leve, quasi absorbetur ex multis operibus bonis, quæ facit; & si sit mortale, facilius ab eo resurgit. Primo quidem propter intentionem, quam habet rectam ad Deum; quæ est ad horam interficiatur, de facili ad pristina reparatur. Unde super illud Psalm. xxxvi. *Cum ceciderit, non collidetur, dicit Origenes (hom. xv. in hunc Psalm. inter princ. & med.) Injustus si peccaverit, non paenitet, & peccatum suum emendare nescit; justus autem scit emendare, sicut corrigere: sicut ille qui dixerat. Nescio hominem, paulo post cum respectu fuisset à Domino, siere scit amarissime; & ille qui de recto mulierem viderat, & concupierat eam, dicere scit: Peccavi, & malum coram te feci. Juvatur etiam à sociis ad resurgendum, secundum illud Eccl. iv. 10. *Si unus ceciderit ab altero suscitetur. Vt soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.**

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa loquitur de his quæ pro infirmitatem, vel ignorantiam committuntur, non autem de his quæ committuntur per contemptum.

Ad

Ad secundum dicendum, quod Josaphat etiam, cui illa verba dicuntur, non ex malitia, sed ex quadam infirmitate humanæ affectionis peccavit.

Ad tertium dicendum, quod justus non de facili peccat ex contemptu; sed quandoque labuntur in aliquod peccatum ex ignorantia, vel infirmitate, à quo de facili relevantur. Si autem perveniant ad hoc quod ex contemptu peccent, efficiuntur pessimi, & maxime incorrigibiles, secundum illud Hierem. 11. 20. *Constituisti jugum, dirupisti vincula, dixisti: Non serviam. In omni colle sublimi, & sub omni ligno fronsoso tu profertur barba meretrix. Unde Augustinus dicit in epist. ad plebem Flippontensem (LXXVIII. al. CXXXVIII. cit. fin.) *Ex quo Deo servire cepti, quomodo difficile sum expertus majores quam qui in monasteriis profecerunt, ita non sum expertus peiores quam qui in monasteriis ceciderunt.**

QUÆSTIO CLXXXVII.

De his quæ competunt religiosi, in sex articulos divisa.

DEinde considerandum est de his quæ competunt religiosi: & circa hoc quaruntur sex.

Primo, utrum liceat eis docere, prædicare, & alia hujusmodi facere.

Secundo, utrum liceat eis de negotiis secularibus se intromittere.

Tertio, utrum teneantur manibus operari.

Quarto, utrum liceat eis eleemosynas vendere.

Quinto, utrum liceat eis mendicare.

Sexto, utrum liceat eis vestimenta ceteris viliora deferre.

ARTICULUS I. 894

Utrum religiosi liceat docere, prædicare, & alia hujusmodi facere.

Opusc. xviii. cap. ult. & opusc. xix.

AD primum sic proceditur. Videtur quod religiosus non liceat docere, prædicare, & alia hujusmodi facere. Dicitur enim vii. quæst. 1. (cap. Hoc nequaquam) in quodam statuto Constantinopolitanae Synodi: *Vita monachorum subjectionis habet verbum, & discipulatus, non docendi, vel præfidentis, vel ascendendi a'io.* Hieronymus etiam dicit ad Riparium, & Desiderium (Lib. cont. Vigilant. cap. vi. à princ. & incipit, *Multa in orbe Monachus non doctus, sed plangens habet officium.* Leo etiam

Papa dicit (epist. ad Theodoretum cxx. in Ven. edit. al. lxxii. & apud Quen. xc. in fin.) ut habetur xvi. quæst. 1. (cap. Adjicimus) *Præter Domini sacerdotes nullus audeat prædicare, sive monachus, sive laicus ille sit, qui cuiuslibet scientie nomine gloriatur.* Sed non licet transgredi proprium officium, & statutum Ecclesie. Ergo videtur quod non liceat religiosi docere, prædicare, & alia hujusmodi facere.

2. Præterea. In statuto Nicenæ Synodi, quod ponitur xvi. quæst. 1. (cap. Placuit) sic dicitur: *Florent, & inuisibiliter omnibus preceptibus ut aliqui monachus penitentiam nemini tribuat, nisi invocem sibi, ut iustus est: mortuum non sepeliat, nisi monachus secum in monasteria commorantem, vel si fortuito quemquam quam advenientem fratrum ibi mori contigerit.* Sed sicut ista pertinent ad officium clericorum, ita etiam prædicare, & docere. Ergo cum alia sit causa monachi, & alia clerici, ut Hieronymus dicit ad Heliodorum (epist. 1. à med.) videtur quod non liceat religiosi prædicare, docere, & alia hujusmodi facere.

3. Præterea. Gregorius dicit in Registro (Lib. IV. epist. 1.) *Nemo possit ecclesiasticis obsequiis deservire, & in monastica regula ordinata persistere: & hoc habetur xvi. quæst. 1. (cap. 11.)* Sed monachi tenentur in monastica regula ordinata persistere. Ergo videtur quod non possint ecclesiasticis obsequiis deservire. Docere autem, & prædicare pertinent ad ecclesiasticam obsequia. Ergo videtur quod non liceat eis prædicare, aut docere, aut aliquid hujusmodi facere.

Sed contra est quod Gregorius dicit, & habetur xvi. quæst. 1. (cap. xxxiv.) *Ex auctoritate hujusmodi decreti, quæ apostolice moderamine, & pietatis officio à nobis est constitutum, sacerdotibus monachis Apostolorum figuram tenentibus liceat prædicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, penitentiam imponere, atque peccata solvere.*

Respondetur dicendum, quod aliquid dicitur alicui non licere dupliciter. Uno modo quia habet in se quod contrariatur ei quod dicitur non licere; sicut nulli homini licet peccare, quia habet in se quilibet homo rationem, & obligationem ad legem Dei, quibus contrariatur peccatum. Et hoc modo dicitur alicui non licere prædicare, vel docere, vel aliquid hujusmodi facere, quia habet in se aliquid quod his repugnat vel ratione præcepti, sicut his qui sunt irregulares ex statuto Ecclesie, non licet ascendere ad sacros ordines vel propter peccatum, secundum illud Psalm. xli. 16. *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas? Hoc autem modo non est illicitum religiosi prædicare, docere, & hujusmodi facere: tum quia ex voto, & præ-*

præ-

præcepto regulæ non obligantur ad hoc quod ab his abstineant: tum etiam quia non reduntur ad hoc minus idonei ex aliquo peccato commisso, sed magis idonei ex exercitio sanctitatis, quod assumpserunt.

Statutum autem est dicere, quod per hoc quod aliquis in sanctitate promovetur, efficiatur minus idoneus ad spiritualia officia exercenda. Et ideo stulta est quorundam opinio dicentium, quod ipse status religionis impedimentum afferat talia cœquendi. Quorum errorem Bonifacius Papa IV. rationibus supra dictis excludit dicens, ut habetur XVI. QUÆST. I. (cap. xxv.) sunt nonnulli nullo dogmate fulsi, auctorissimo quidem zelo, magis amaritudinis quam dilectionis inflammati, afferentes, monachos qui mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotibus officii operanti indignos. Sed omnino labuntur. Quod ostendit primo quidem, quia non contrariatur regulæ: subdit enim: Neque enim B. Benedictus, monachorum præceptor, aliquid hujsmodi rei aliquo modo fuisse interdixit: & si militet nec in aliis regulis hoc prohibetur. Secundo improbat prædictum errorem ex idoneitate monachorum; cum in fine cap. subdit: Quanto quisque est excellentior, tanto, & in illis, spiritualibus scilicet operibus, potenter.

Alio modo dicitur aliquid non licere alicui, non propter contrarium quod habeat, sed propter hoc quod dicitur ei unde illud possit. Quod dicitur non licet Missam celebrare, quia non habet ordinem sacerdotalem; & presbytero non licet sententiam ferre, quia non habet episcopalem auctoritatem. In quibus tamen est distinguendum. Quis ea que sunt ordinis, committi non possunt nisi ei qui ordinem habet; sicut diacono non potest committi ut celebret Missam, nisi fiat sacerdos: ea vero que sunt jurisdictionis, committi possunt eis qui non habent ordinariam jurisdictionem; sicut prolatio sententiæ committitur ab Episcopo simpliciter sacerdoti. Et hoc modo dicitur non licere monachis, & aliis religiosis predicare, docere, & alia hujusmodi facere: quia status religionis non dat eis potestatem hujusmodi faciendi. Possunt tamen ista facere, si ordinem accipiant, vel ordinariam jurisdictionem, aut etiam si eis committantur ea que sunt jurisdictionis.

Ad primum ergo dicendum, quod ex verbis illis habetur quod monachi, ex hoc quod sunt monachi, non nanciscuntur potestatem talia faciendi; non autem quod ex hoc quod sunt monachi, habeant aliquid contrarium executioni talium actuum.

Ad secundum dicendum, quod illud etiam statutum Niceni Concilii præcipit ut monachi non usurpent sibi, ex hoc quod sunt monachi, potestatem hujusmodi actus exercen-

di; non autem prohibet quin ista possunt eis committi.

Ad tertium dicendum, quod ista duo se non compatiuntur, scilicet quod aliquis ordinariam curam ecclesiasticorum officiorum habeat; & monasticam regulam in monasterio servet; per hoc tamen non excluditur quin monachi, & alii religiosis possint interduci circa ecclesiastica officia occupari, & committi sine prælatorum, qui ordinariam curam habent; & præcipue illi quorum religiones ad hoc sunt specialiter instituta; ut infra dicitur (quæst. CLXXXVII. art. 4.)

ARTICULUS II. 895

Utrum religiosis liceat secularia negotia tractare.

Inf. quæst. CLXXXVII. art. 1. ad 2. opus XIX. cap. XI. & Rom. XVI. in fine. & II. Timoth. II.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod religiosis non liceat secularia negotia tractare. Dicitur enim in prædicto decreto Bonifacii Papæ IV. (cap. Sunt nonnulli XVI. quæst. I.) quod beatus Benedictus cor secularium negotiorum dixit experies fore: quod quidem apostolicis documentis, & omnium sanctorum Patrum institutis, non solum monachis, sed etiam canonicis omnibus magno opere imprudens, secundum illud II. ad Tim. II. 11. Nemo militans Deo implicat se secularibus negotiis. Sed omnibus religiosis imminet quod militent Deo. Ergo non licet eis secularia negotia exercere.

2. Præterea II. ad Thesal. IV. 11. dicit Apostolus: Operamini ut quieti sitis, & ut negotiorum vestrum agatis: Glossa (interl.), Diligite alientis, quod vobis utile est in emendatione vite. Sed religiosis specialiter assumunt studium emendationis vite. Ergo non debent secularia negotia exercere.

3. Præterea. Super illud Matth. XI. Ecce qui mollivis vestiuntur, in domibus Regum sunt, dicit Hieronymus: Ex hoc ostenditur, rigidam vitam, & austeram predicationem vitare: debere aulis Regum, & mollium hominum palatia declinare. Sed necessitas secularium negotiorum ingerit hominem ad frequentandum Regum palatia. Ergo non licet religiosis aliqua negotia secularia pertractare.

Sed contra est quod Apostolus dicit ad Rom. ult. 1. Commendato vobis Fibben fororem nostram: & postea subdit: Et assistatis ei in quocumque negotio vestri indigerint.

Respondetur dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. præc. art. 1. & 7.) status religionis est ordinatus ad perfectionem carita-

ritas consequendam: ad quam quidem principaliter pertinet Dei dilectio, secundario autem dilectio proximi. Et ideo religiosis præcipue, & propter se debent intendere ad hoc quod Deo vacent. Si autem necessitas proximis immineret, eorum negotia ex caritate agere debent, secundum illud ad Galat. VI. 2. A te alterius onera portate: & sic adimplebitis legem Christi: quia in hoc ipso quod proximis serviunt propter Deum, dilectioni divinæ obsequuntur. Unde dicitur Jacobi I. 27. Religio munda, & immaculata apud Deum, & Patrum hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum: Glossa (interl.), idest succurrere eis qui carent subsidio, in tempore necessitatis. Est ergo dicendum, quod causa cupiditatis secularia negotia nec monachis gerere, nec clericis licet; causa vero caritatis le negotiis secularibus cum debita moderatione ingerere possunt, secundum superioris licentiam, in ministrando, & dirigendo. Unde dicitur in Doct. dist. LXXXVIII. (cap. 1.) Decevit sancta Synodus, nullum deinceps clericum aut possessionem conducere, aut negotiis secularibus se immiscere, nisi propter curam aut pupillorum, aut orphanorum, aut viduarum, aut si forte Episcopus civitatis ecclesiasticarum rerum sollicitudinem eum habere præcipiat. Eadem autem ratio est de religiosis, ac clericis: quia utriusque similiter negotia secularia interdiciuntur, ut dictum est (in corp. art.)

Ad primum ergo dicendum, quod monachis interdicitur secularia negotia tractare propter cupiditatem, non autem propter caritatem. Ad secundum dicendum, quod non est curiositas, sed caritas, si propter necessitatem aliquis se negotiis secularibus immisceat. Ad tertium dicendum, quod frequentare palatia Regum propter delicias, vel gloriam, vel cupiditatem, non competit religiosis; sed ea adire propter pias causas eis competit. Unde dicitur IV. Reg. IV. 13. quod Elizeus dixit ad mulierem: Numquid (a) non habes negotium, & quærit ut loquar Regi, vel principi militie? Similiter etiam convenit Religiosis adire Regum palatia ad eos arguendos, & dirigendos: sicut Joannes Baptistæ arguebat Herodem, ut dicitur Matth. XIV.

Ad quartum dicendum, quod non est curiositas, sed caritas, si propter necessitatem aliquis se negotiis secularibus immisceat.

Ad tertium dicendum, quod frequentare palatia Regum propter delicias, vel gloriam, vel cupiditatem, non competit religiosis; sed ea adire propter pias causas eis competit. Unde dicitur IV. Reg. IV. 13. quod Elizeus dixit ad mulierem: Numquid (a) non habes negotium, & quærit ut loquar Regi, vel principi militie? Similiter etiam convenit Religiosis adire Regum palatia ad eos arguendos, & dirigendos: sicut Joannes Baptistæ arguebat Herodem, ut dicitur Matth. XIV.

ARTICULUS III. 896

Utrum religiosis manibus operari teneantur.

III. dist. XVI. q. II. art. 1. q. 4. & quæst. IX. art. 4. & op. XIX. cap. IV. & cap. XVII. ad 1.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod religiosis manibus operari teneantur. Non S. Th. Op. Tom. IV. (a) In Vulgata deest. non

enim excusantur religiosis ab observantia præceptorum. Sed operari manibus est in præcepto, secundum illud I. ad Thesal. IV. 11. Operamini manibus vestris, sicut præcepimus vobis. Unde & Augustinus in Lib. de operibus monach. (cap. xxx. in princ.) dicit: Ceterum quis frat homines contumaces, idest religiosos non operantes, de quibus ibi loquitur, saluberrimis Apostoli monitis resistentes, non sicut infirmos collerari, sed sicut etiam sanctiores predicare? Ergo videtur quod religiosis teneantur manibus operari.

2. Præterea. II. ad Tess. III. super illud, Si quis non vult operari, nec manducet, dicit Glossa (ord. Aug. in Lib. de op. monach. cap. 1. & 11.), Dicitur quidam, de operibus spiritualibus hoc Apostolorum præcepisse, non de operibus corporali, in quo, agricola, vel opifices laborant: & infra (cap. 11. in fine.), Sed superfluo obduntur & sibi, & ceteris caliginem obducit, ut quod utiliter monet caritas, non solum facere nolle, sed nec etiam intellegere: & infra (cap. 11. 1.), Vult servos Dei corporaliter operari, unde vivunt. Sed præcipue religiosis servi Dei nominantur, utpote le totaliter divino servitio mancipantes, sicut patet per Dionysium VI. cap. eccl. Hierarch. (ante med.) Ergo videtur quod teneantur manibus operari.

3. Præterea. Augustinus dicit in Lib. de oper. monach. (cap. XVII. in princ.) Quid agant qui operari corporaliter noliunt, cui rei vacent, scire desidero. Orantibus (inquirit) vacamus, & psalmis, & lectioibus, & verbo Dei. Sed quod per ista non exculentur, ostendit per singula. Nam primo de oratione dicit: Citius exauditur, una obedientis oratio quam decem millia contemporis; illos contempores intelligens exauditi, qui manibus non operantur. Secundo de divinis laudibus subdit: Cantica vero divina canere etiam manibus operantes facile possunt. Tertio subiungit de lectione: Qui autem se dicunt lectioni vacare, nonne ibi inveniunt quod præcipit Apostolus? Quis ergo ista perveritas lectioni nolle obtemperare, dum vult ei vacare? Quarto subiungit (cap. XVII. 1.) de predicatione. Si autem alicui sermo erogandus est, & ita occupatur, ut manibus operari non vacet, nunquid in monasterio omnes hoc possunt? Quando ergo non omnes possunt, cur omnes sub hoc obtentu vacare volunt? Quamquam est omnes possunt, vicissim facere deberent, non solum ut ceteri necessarii operibus occuparentur, sed etiam quia suspicari ut multis audientibus unus loquatur. Ergo videtur quod religiosis non debeant cessare a manuali opere proprio. Yy.

ter huiusmodi spiritualia opera quibus vacant.

4. Præterea. Lucæ xii. super illud, *Vendite, quæ possidete, &c.* dicit Glossa (ord.) „ Non tantum cibos vestros communicate pauperibus, sed etiam vendite possessiones vestras; ut omnibus vestris semel pro Dominum operemini, unde vivatis, vel elemosinam faciatis. Sed ad religiosos pertinet proprie omnia sua relinquere. Ergo videtur quod etiam eorum sit de labore manuum suarum vivere, & elemosynas facere.

5. Præterea. Religiosi præcipue videntur teneri Apostolorum vitam imitari, quia statum perfectionis proficiunt. Sed Apostoli manibus propriis laborabant, secundum illud I. ad Corinth. iv. 12. *Laboramus operantes manibus nostris.* Ergo videtur quod religiosi teneantur manibus operari.

Sed contra. Ad præcepta observanda quæ communitur omnibus proponuntur, eodem modo tenentur religiosi, & seculares. Sed præceptum de opere manuali communitur omnibus proponitur, ut patet II. ad Theff. 111. 6. *Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, &c.* Fratrem autem nominat quemlibet Christianum, sicut & I. ad Corinth. vi. 12. *Si quis frater uxorem habet infidelis, &c.* & ibidem (II. Theff. 111. 10.) dicitur: *Si quis non vult operari, nec manducet.* Non ergo religiosi magis tenentur manibus operari quam seculares.

Respondeo dicendum, quod labor manualis ad quatuor ordinatur. Primo quidem & principaliter ad victum querendum: unde primo homini dictum est (Genes. 111. 19.) *In sudore vultus tui vesceris pane tuo:* & in Psal. cxxvii. 2. *Laboris manuum tuarum quia manducabis, &c.* Secundo ordinatur ad tollendum otium, ex quo multa mala oriuntur: unde dicitur Eccl. xxxi. 28. *Mitte (servum tuum) in operariem, ne vacet: multam enim multiam docuit otiositas.* Tertio ordinatur ad concupiscentiæ refrenationem, in quantum per hoc maceratur corpus: unde II. ad Corinth. vi. 5. dicitur: *In laboribus, in jejuniis, in vigiliis, in castitate.* Quarto autem ordinatur ad elemosynas faciendas: unde dicitur ad Ephes. iv. 28. *Qui furatur, jam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.* Secundum ergo quod labor manualis ordinatur ad victum querendum, cadit sub necessitate præcepti, prout est necessarius ad talem finem: quod enim ordinatur ad finem, à sine necessitatem habet, ut scilicet in tantum sit necessarium, in quantum finis sine eo esse non potest. Et ideo qui non habet aliunde unde vivere possit, tenetur manibus operari, cuiuscumque sit conditionis.

Et hoc significant verba Apostoli dicitur: *Qui non vult operari, nec manducet;* quasi diceret: Ea necessitate aliquis tenetur ad operandum manibus quæ tenetur ad manducandum. Unde si quis absque manducatione posset vitam transigere, non tenetur manibus operari. Et eadem ratio est de illis qui non habent alias unde licite vivere possint. Non enim intelligitur aliquis posse facere quod non licite facere potest. Unde & Apostolus non invenitur opus manuum præcepisse nisi ad excludendum peccatum eorum, qui illicitè victum acquirerebant. Nam primo quidem præcepit Apostolus opus manuale ad vitandum furtum, ut patet ad Ephes. iv. 28. *Qui furabatur, jam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis.* Secundo ad vitandum cupiditatem alienarum rerum: unde dicitur I. ad Theff. iv. 11. *Operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, & ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt.* Tertio ad evitanda turpia negotia, ex quibus aliqui victum acquirunt: unde II. ad Theff. 111. 10. dicit: *Cum essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet.* Audivimus enim, quosdam inter vos ambulantes inquirere, nihil operantes, sed curiosi agentes: Glossa (ordin.) „ qui sedula cura necessaria sibi provident. His autem qui huiusmodi sunt, denuntiavimus, & obsecramus, ut cum silentio operantes pacem suam manducet. Unde Hieronymus dicit super epistolam ad Gal. (in præm. Libri II. commentar. supra hanc epistolam. vers. fin.) quod Apostolus hoc dixit, non tam officio docentis, quam vitio gentis.

Sciendum tamen, quod sub opere manuali intelliguntur omnia humana officia, ex quibus homines licite victum lucrantur, sive manibus, sive pedibus, sive lingua stant. Vigiles enim, & cursores, & alii huiusmodi de suo labore viventes, intelliguntur de operibus manuum vivere. Quia enim manus est organum, per opus manuum omnis operatio intelligitur, de qua aliquis victum licite potest lucrari.

Secundum autem quod opus manuale ordinatur ad otium tollendum, vel ad corporis macerationem, non cadit sub necessitate præcepti secundum se consideratum: quia multis aliis modis potest vel caro macerari, vel etiam otium tolli, quam per opus manuale: maceratur enim caro per jejunia, & vigiliis; & otium tollitur per meditationes sacrarum Scripturarum, & laudes divinas. Unde super illud Psal. cxvii. *Defecerunt oculi mei in super quoniam tuum, dicit Glossa (ord.) „ Non est otiosus qui verbo Dei tantum studet: nec „ pluri est qui extra operatur quam qui studet, diu cognoscende veritatis exercet. Et ideo propter has causas religiosi non tenentur*

ad opera manualia, sicut nec seculares; nisi forte ad hoc per statuta sui Ordinis obligentur; sicut Hieronymus dicit in epistolam ad Rusticum monachum: *Ægyptiorum monasteria: tenent morem, ut nullum absque operis labore suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem, ne vagetur perniciosus cogitationibus.*

In quantum vero opus manuale ordinatur ad elemosynas faciendas, non cadit sub necessitate præcepti; nisi forte in aliquo casu, in quo ex necessitate aliquis elemosynas facere teneretur, & non posset alias habere unde pauperibus subveniret: in quo casu obligarentur similiter religiosi, & seculares ad opera manualia exequenda.

Ad primum ergo dicendum, quod præceptum illud quod ab Apostolo proponitur, est de iure naturali: unde super illud II. ad Theff. 111. *Ut subtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulante, dicit Glossa (interl.) „ aliter quam ordo nature exigit. Loquitur autem de his qui ab opere manuali cessabant. Unde & natura manus homini dedit loco armotum, & tegumentorum, quæ aliis animalibus tribuit, ut scilicet per manus hæc, & alia omnia necessaria conquirit. Ex quo patet quod communitur ad hoc præceptum tenentur & religiosi, & seculares, sicut ad omnia alia legis naturalis præcepta. Non tamen peccant quicumque manibus non operantur: quia ad illa præcepta legis nature quæ pertinent ad bonum multorum, non tenentur singuli, sed sufficit quod unus vacet huic officio, & alius alii: puta quod quidam sunt opifices, quidam agricolæ, quidam iudices, quidam doctores, & sic de aliis, secundum illud Apostoli I. ad Cor. xii. 17. *Si totum corpus oculus, ubi audietis? & si totum auditus, ubi odoratus? &c.**

Ad secundum dicendum, quod Glossa illa sumitur ab Augustino in Lib. de operibus monachorum, in quo loquitur contra monachos quosdam, qui dicebant, non esse licitum servis Dei manibus operari, propter hoc quod Dominus dicit Matth. vi. 25. *Ne solliciti sitis, animum vestrum quid manducetis.* Nec tamen per hæc verba inducitur necessitas religiosi manibus operandi, si habent aliunde unde vivere possint. Quod patet per hoc quod tollit: *Vult servos Dei corporaliter operari, unde vivant.* Hoc autem non magis pertinet ad religiosos, quam ad seculares. Quod patet ex duobus. Primo quidem ex ipso modo loquendi quo Apostolus utitur, dicens: *Ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate.* Fratres enim sumus Christianos vocat: nondum enim erant tunc temporis religiones institute. Secundum

quia religiosi non tenentur ad alia quam seculares, nisi propter regulæ professionem: & ideo si in statutis regulæ non continetur aliquid de opere manuali, non tenentur aliter ad operandum manibus religiosi, quam seculares.

Ad tertium dicendum, quod omnibus illis operibus spiritualibus quæ ibi tangit Augustinus, potest aliquis vacare dupliciter: uno modo quasi deserviens utilitati communi; alio modo quasi insitens utilitati privatae. Illi ergo qui prædictis operibus spiritualibus publice vacant, excusantur per huiusmodi opera spiritualia ab opere manuali, duplici ratione: primo quidem quia oportet eos totaliter esse occupatos circa huiusmodi opera; secundo quia huiusmodi opera exercerentur daretur subministratio victus ab his quorum utilitati deservirent. Illi vero qui prædictis operibus non quasi publicis, sed quasi privatis vacant, non oportet quod per huiusmodi opera à manualibus operibus abstrahantur; nec etiam sit eis debitum ut de stipendiis fidelium vivant: & de talibus loquitur Augustinus. Quod enim dicit: *Cantica divina cantare etiam manibus operantes possunt, exemplo opificum qui fabulis linguas dant, cum tamen manibus ab opere non recedant;* manifestum est quod non potest intelligi de his qui horas canonicas in ecclesia decantant; sed intelligitur de his qui psalmos, vel hymnos dicunt quasi privatas orationes. Similiter quod dicit de lectione, & oratione, referendum est ad orationes, & lectiones privatas, quas etiam laici interdum faciunt; non autem ad illos qui publicas orationes in Ecclesia faciunt, vel etiam publicas lectiones in scholis legunt. Unde non dicit, *Qui dicunt se vacare doctrinæ, vel instructioni;* sed, *Qui dicunt se vacare lectioni.* Similiter etiam de prædicatione loquitur, non quæ sit publice ad populum, sed quæ specialiter fit ad unum, vel ad paucos per modum private admonitionis. Unde signanter dicit: *Si alicui sermo erogandus est.* Nam, sicut Glossa (interl. sup. illud, *Sermo meus, & prædicationis*) dicit I. ad Corinth. 11. „ sermo est „ qui privatim fit, prædicationis, quæ fit in „ communi.

Ad quartum dicendum, quod illi qui omnia propter Deum spernunt, tenentur manibus operari, quando alias non habent unde vivant, vel unde elemosynas faciant, in casu in quo facere elemosynas cadit sub præcepto; non autem aliter, ut dictum est (in corpore.) Et secundum hoc loquitur Glossa inducta.

Ad quintum dicendum, quod hoc quod Apostoli manibus laboraverint, quandoque

quidem fuit necessitatis, quandoque vero supererogationis. Necessitatis quidem, quando ab alii victum invenire non poterant: unde super illud I. ad Corinth. 1v. *Laboramus operantes manibus nostris*, dicit Glossa (interl.), „ quia nemo dat nobis. “ Supererogationis autem, ut patet per illud quod habetur I. ad Corinth. 1x. ubi dicit Apostolus, quod non est usus potestate quam habebat vivendi de Evangelio. Hac autem supererogatione utebatur Apostolus tribus de causis. Primo quidem ut occasionem prædicandi auferret pseudoapostolis, qui propter sola temporalia prædicabant: unde dicit II. ad Corinth. xi. 12. *Quod autem facio, & faciam, ut amputem eorum occasionem*, &c. Secundo ad evitandum gravamen eorum quibus prædicabat: unde dicit II. ad Corinth. xi. 13. *Quid minus habuistis pro ceteris Ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos?* Tertio ad dandum exemplum operandi oriosis: unde II. ad Thess. 111. 8. dicit: *Næte, & die operantes . . . ut formam daremus vobis ad imitandum nos*. Quod tamen Apostolus non faciebat in locis in quibus habebat facultatem quotidie prædicandi, sicut Athenis, ut Augustinus dicit in Lib. de operibus monach. (cap. xviii.). Non autem propter hoc religiosi tenentur Apostolum in hoc imitari, cum non teneantur ad omnes supererogationes. Unde nec alii Apostoli manibus operabantur.

ARTICULUS IV. 897

Utrum religiosi liceat de elemosinis vivere.

Opusc. xviii. cap. vii.

AD quantum sic proceditur. Videtur quod religiosi non liceat de elemosinis vivere. Apostolus enim I. ad Timoth. v. præcipit ut vidua quæ possunt aliunde sustentari, non vivant de elemosinis Ecclesiæ, ut Ecclesiæ sufficiat illis que vere viduæ sunt. Et Hieronymus dicit ad Damasum Papam (ut cit. quest. clxxxv. art. 7. arg. 3.) quod qui bonis parentum, & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt; & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt. Sed religiosi possunt de labore manuum sustentari, si sunt validi. Ergo videtur quod peccent, elemosinas pauperum comedendo.

2. Præterea. Vivere de sumptibus fidelium, est merces deputata prædicantibus Evangelium pro suo labore, vel opere, secundum illud Matth. x. 10. *Dignus est operarius cibo suo*. Sed prædicare Evangelium non pertinet ad religiosos, sed maxime ad prælatos, qui sunt pastores, & doctores. Ergo religiosi non pos-

sunt licite vivere de elemosinis fidelium.

3. Præterea. Religiosi sunt in statu perfectionis. Sed perfectius est dare elemosinas quam accipere: dicitur enim Act. xx. 35. *Beatus est magis dare quam accipere*. Ergo non debent de elemosinis vivere, sed magis ex operibus manuum suarum elemosinas dare.

4. Præterea. Ad religiosos pertinet impedimenta virtutis, & occasionem peccati vitare. Sed acceptio elemosinarum præbet occasionem peccati, & impedit virtutis actum: unde super illud II. ad Thessalon. ult. 8. *Ut nosmetipsos formam daremus vobis*, dicit Glossa, (ord. Ambrosii:) „ Qui frequenter ad „ alienam mensam comedit otio deditus, ad „ leturn necesse est patenti se: „ dicitur etiam Etiam Exod. xx111. 8. *Ne accipias munera, qua exceptant prudentes, & subvertunt verba iustorum*: & Proverb. xx11. 7. dicitur: *Qui accipit mutuum, servus est sinecens*, quod est religioni contrarium: unde super illud II. ad Thessalon. ult. *Ut nosmetipsos formam daremus*, &c. dicit Glossa: „ Religio nostra ad liber „ tatem homines advocat. “ Ergo videtur quod religiosi non debeant de elemosinis vivere.

5. Præterea. Religiosi præcipue tenentur imitari Apostolorum perfectionem: unde Apostolus dicit ad Philipp. 111. 15. *Quicumque perfecti sumus, hoc sentiamus*. Sed Apostolus nolebat vivere de sumptibus fidelium, ut occasionem auferret pseudoapostolis, sicut ipse dicit II. ad Corinth. xi. & ne scandalum poneretur infirmis, ut patet I. ad Corinth. 1x. Ergo videtur quod propter eandem causam religiosi debeant abstinere ne de elemosinis vivant: unde & Augustinus dicit in Libro de oper. monach. (cap. xxviii. in fin.) *Ampuatis occasionem turpium manducarum, quibus existimatio vestra leditur, & infirmis offendiculum ponitur; & ostendite hominibus, non vos in otio faciem vultum, sed per angustiam, & arctam viam regnum Dei querere*.

Sed contra est, quod sicut Gregorius dicit in II. Dialo. (cap. 1. circ. med.) *Benedictus tribus annis in specu permanens, de his qua à Romano monacho ministrabantur, reflectit*: & tamen validus corpore existens, non legitur de labore manuum quævisse victum. Ergo religiosi licite possunt de elemosinis vivere.

Respondendo dicendum, quod uaiquique licet vivere de eo quod suum est, vel sibi debuit. Fit autem aliquid alicuius ex liberalitate donantis. Et ideo religiosi, sive clerici, quorum monasteriis, vel Ecclesiis ex munificencia Principum, vel quorumcumque fidelium sunt facultates collate, ex quibus sustententur, possunt de eis vivere licite, absque

que hoc quod manibus laborent; & tamen eorum est eos de elemosina vivere. Unde & similiter, si aliqua mobilia religiosi à fidelibus conferantur, possunt de eis licite vivere. Solum enim est dicere, quod aliquis in elemosinam possit accipere magnas possessiones, non autem panem, vel parvam pecuniam. Sed quia huiusmodi beneficia religiosi videntur esse collata ad hoc quod libertas religiosi actibus insistere possint, quorum cupiunt se fore participes, qui temporalia subministrant, redderetur eis usus prædictorum donorum illicitus, si ab actibus religiosi desisterent: quia sic, quantum est de se, defraudarent intentionem eorum qui talia beneficia contulerunt.

Debitum autem est alicui aliquid dupliciter. Uno modo propter necessitatem, quæ facit omnia communia, ut Ambrosius dicit. (Colligitur ex lectm. 1x1v. de temp. vers. fin.) Ideo si religiosi necessitatem patiantur, licite possunt de elemosinis vivere. Quæ quidem necessitas potest esse tripliciter. Primo quidem propter corporis infirmitatem; ex qua contingit quod non possint sibi labore manuum victum querere. Secundo, si illud quod ex opere manuali conquirunt, eis ad victum non sufficit: unde Augustinus dicit in Libro de oper. monach. (cap. xvii. à med.) quod bona opera fidelium subsidio suppliciorum necessarium desesse non debent servis Dei, qui manibus operantur; ut hora, quibus ad erudiendum animam ita vocatur, illa corporalia opera geri non possint, non opprimant egestate. Tertio propter pristinam conversationem eorum qui non confueverant manibus laborare: unde Augustinus dicit in Lib. de oper. mon. (cap. xxi. in princ.) quod si habebant aliquid in seculo, quo facile sine officio sustentarent istam vitam, quod conversi ad Deum indigentibus dispersi sunt, & credenda est eorum infirmitas, & ferenda. Solent enim tales delicatius educari, laborem operum corporalium sustinere non posse.

Allo modo efficitur alicui alicui debium ex eo quod ipse exhibet, sive sit aliquid temporale, sive spirituale, secundum illud I. ad Cor. 1x. 11. *Si nos vobis spiritualia seminabimus, metrum est, si carnalia vestra metamus?* Et secundum hoc quadrupliciter possunt religiosi de elemosinis vivere, quasi sibi debitis. Primo quidem, si prædicent auctoritate prælatorum. Secundo, si sint ministri altaris: quia, ut dicitur I. ad Cor. 1x. 13. *qui altari deservunt, cum altari participant*. Ita & Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Unde

& Augustinus dicit in Lib. de operibus monach. (cap. xxi. in princ.) *Si Evangelistæ sunt, sacer, habent postestatem vivendi de sumptibus fidelium: si ministri altaris, dispensatores sacramentorum, bene sibi istam non arrogant, sed plane vendicant potestatem: & hoc ideo, quia sacrificium altaris, ubicumque agatur, commune est toti populo fidelium. Tertio, si insistant studio sacra Scripturæ ad communem utilitatem totius Ecclesiæ. Unde Hieronymus dicit contra Vigilantium (cap. v. circ. med.) & incipit, *Multa in obe: (a) Hæc in iudaica usque hodie perseverat consuetudo, non solum apud nos, sed etiam apud Hebræos, ut qui in lege Domini meditantur die ac nocte, & partem non habent in terra, nisi solum Deum, & synagogarum, & totius orbis foveantur ministris*. Quarto, si bona temporalia quæ habebant, monasterio largiantur, de elemosinis monasterio factis possunt vivere. Unde Augustinus dicit in Lib. de operibus monach. (cap. xxv. à med.) quod his qui relicta, vel distributa sine ampla, sive qualicumque opulenta facultate, inter pauperes Christi pia, & salutari humilitate numerari voluerunt, vicem sustentanda vite eorum res ipsa communis, & fraternalis caritas debet: qui laudabiliter agunt, si manibus operentur; quod quidem si nolint, quis audeat eos cogere? Nec est attendendum, ut ibid. subditur, in quibus monasteriis, vel in quo loco indigentibus fratribus quisque id quod habebat, impenderit: omnium enim Christianorum una respublica est.*

Si vero aliqui sint religiosi qui absque necessitate, & utilitate quam afferant, velint otiosi de elemosinis quæ dantur pauperibus vivere, hoc est eis illicitum. Unde Augustinus dicit in Lib. de oper. mon. (cap. xxii.) *Plerumque ad hanc professionem servituti Dei, & ex conditione servili aliqui veniunt, & ex vita rusticana, & ex episcopi exercitatione, & plebeo labore: de quibus non apparet, utrum ex proposito servituti Dei venerint, an vitam inopem, & laboriosam fugientes, vacui passi, atque vestiri voluerint, & insuper honorari ab eis, à quibus continentur, contrarie confueverunt*. Tales ergo se, quominus operentur, de infirmitate corporis excusare non possunt: preterita quippe vita consuetudine convincuntur. Et postea subdit (cap. xxv. non procul à fin.) *Si nolunt operari, non inducant. Neque enim propterea ad pietatem divites humiliorum, ut pauperes ad superbiam extollantur. Nullo enim modo deest ut in ea vita, ubi senatores sunt laboriosi, ibi sint opifices otiosi; & quo veniunt relicta delicis suis, qui fuerant prædicator domini, ibi sint rustici delicati*.

Ad

(a) Ita cum mss. Alcan. Garcia, & edit. posteriores Al. Hæc undique usque hodie, &c. & mox: & partem non habent in terra nisi solum Deum, totius orbis foveantur ministris.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritates illae sunt intelligendae tempore necessitatis, quando scilicet non possent aliter pauperibus subveniri. Tunc enim tenentur non solum ab elemosinis accipiendis desistere, sed etiam vasa, si qua haberent, largiri ad pauperum sustentationem.

Ad secundum dicendum, quod praesertim competit predicatio ex officio; religiosi autem potest competere ex commissione: & ita cum laborant in agro dominico, possunt exinde vivere, secundum illud II. ad Timoth. 11. 6. *Laborem agricolam oportet primum de fructibus percipere*: ubi dicit Glossa (ord.), id est, est predicatorem, qui in agro Ecclesiae ligone verbi Dei excollit corda auditorum. Possunt etiam de Evangelio vivere qui praedicatoribus ministrant. Unde super illud ad Rom. xv. *Si spirituum eorum participes facti sunt gentes, debent & in carnalibus ministrare eis*, dicit Glossa (interl.), scilicet Judaeis, qui miserunt predicatores ab Hierosolymis. Sunt & aliae causae, ex quibus alicui debetur ut de sumptibus fidelium vivat, ut dictum est (in corp. art.)

Ad tertium dicendum, quod, ceteris paribus, dare est perfectius quam accipere; & tamen dare, vel relinquere omnia sua pro Christo, & modica accipere ad sustentationem vitae, melius est, quam dare aliqua particulariter pauperibus, ut ex supra dictis patet (quest. clxxxvi. art. 3. ad 6.)

Ad quartum dicendum, quod accipere munera ad divitias augmentandas, vel accipere victum ab aliquo sibi non debitum, absque utilitate, & necessitate, praestat occasionem peccati: quod non habet locum in religiosis, ut ex supra dictis patet (in corp. art.)

Ad quintum dicendum, quod quando apparet manifesta necessitas, & utilitas, propter quam aliqui religiosi de elemosinis vivant absque opere manuali, non scandalizantur ex hoc infirmis, sed malitiosi more Pharisaeorum; quorum scandalum contemnendum Dominus docet Matth. xv. Sed si non esset evidens necessitas, & utilitas, posset exinde generari scandalum infirmis; quod esset vitandum. Idem tamen scandalum imminere potest de his qui facultatibus communibus gaudent vivunt.

Ad sextum dicendum, quod si aliquis religiosus, qui non debet vivere de elemosinis, accipiat aliquid de fructibus percipere, non debet illud ad sustentationem suam accipere, sed ad aliam causam, quae non sit peccata, & non sit inordinata.

Ad septimum dicendum, quod si aliquis religiosus, qui non debet vivere de elemosinis, accipiat aliquid de fructibus percipere, non debet illud ad sustentationem suam accipere, sed ad aliam causam, quae non sit peccata, & non sit inordinata.

ARTICULUS V. 898

Utrum religiosi liceat mendicare.

III. ord. cap. cxxxv. & quodl. vii. art. 18. ad 7. & opus. xvii. cap. xiv. xv. & xvi. & opus. xix. cap. vii.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod religiosi non liceat mendicare. Dicit enim Augustinus in Lib. de oper. monach. (cap. xxviii. ante med.) *Tam multo hypocritas sub habitu monachorum usquequaque dispersit callidissimos hostis, circumvenientes provincias*; & postea subdit: *Omnes putant, omnes exiguunt aut sumptus lucrosa egessatis, aut simulat pretium sanctitatis*. Ergo videtur quod vita religiosorum mendicantium sit reprobanda.

2. Praeterea. I. ad Thess. iv. 11. dicitur, *Operamini manibus vestris, sicut praecepimus vobis, & ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt & nullius aliquid desideretis*: ubi dicit Glossa (ord. Petri Lom.), *Ideo opus est agendum, & non otium, quia & honestum est, & quasi lux ad infideles: & non desiderabilis rem alterius, ne dum rogetis, vel tolatis aliquid*. Et II. ad Thess. 111. super illud, *Si quis non vult operari, &c.* dicit Glossa (ord. Aug. Lib. de oper. monach. cap. 111. in princ.), *Vult servos Dei contempnenter operari, ut habeant unde vivant, ut non compellantur egestate necessaria petere*. Sed hoc est mendicare. Ergo videtur quod illicitum sit, praetermissio opere manuali, mendicare.

3. Praeterea. Illud quod est in lege prohibitum, & iustitiae contrarium, non competit religiosis. Sed mendicare est prohibitum in lege divina: dicitur enim Deuter. xv. 4. *Omnino indigens, & mendicus non erit inter vos*; & in Psal. xxxvi. 25, *Non vidi iustum derelictum, nec semen eius querens panem*. Secundum etiam iura civilia puniuntur validus mendicans, ut habetur Codice de mendicantibus validis. Ergo non competit religiosis mendicare.

4. Praeterea. Verecundia est de turpi actu; ut Damascenus dicit (Lib. II. orth. fid. cap. xv.) Sed Ambrosius dicit in Lib. I. de offic. (cap. xxx. circ. fin.) quod *verecundia petendi ingeniosus prodat natales*. Ergo mendicare est turpe. Non ergo religiosi competit.

5. Praeterea. Maxime de elemosinis vivere competit praedicatoribus Evangelium, secundum Domini statutum, ut supra dictum est (art. praec.) Eis tamen non competit mendicare: quia super illud II. ad Timoth. 11. *Laborem agricolam, &c.* dicit Glossa (ord. super illud, *De fructibus percipere*), *Vult Apollolus*

ut

ut Evangelista intelligat, quod necessaria sumere ab eis in quibus laborat, non est mendicatio, sed potestas. Ergo videtur quod religiosi non competat mendicare.

Sed contra. Religiosi competit vivere ad imitationem Christi. Sed Christus mendicavit secundum illud Pl. xxxix. 18. *Ego autem mendicans sum, & pauper*: ubi dicit Glossa (ord. Casiod.), *Hoc dixit Christus de se ex forma servi*: & infra, *Mendicus est, qui ab alto petit; & pauper, qui sibi non sufficit*. Et in Psal. lxxix. *Egens, & pauper sum*: ubi dicit Glossa (interl. & ord. Casiod.), *Egens, id est petens; & pauper, id est insufficientis mihi, qui vicia mundana, nas copias non habeo*. Et Hieronymus dicit in quadam epistola: *Cave ne Dominus tuo mendicante, scilicet Christo, alienas divitias congeras*. Ergo conveniens est religiosi mendicare.

Respondeo dicendum, quod circa mendicationem duo possunt considerari. Unum quidem ex parte actus ipsius mendicationis, qui habet sibi quandam abjectionem conjunctam. Illi enim videntur abjectissimi inter homines esse qui non solum sunt pauperes, sed instantium sunt egentis, quod necesse habent ab aliis victum accipere: & secundum hoc causa humilitatis aliqui laudabiliter mendicant; sicut & alia assumunt quae ad abjectionem quandam pertinent, quasi efficacissimam medicinam contra superbiam, quam vel in seipsis, vel etiam in aliis per exemplum extinguerent volunt. Sicut enim infirmitas quae est ex superexcessu caloris, efficacissime sanatur per ea quae in frigiditate excedunt; ita etiam prontas ad superbiam efficacissime curatur per ea quae multum abjecta videntur. Et ideo dicitur in Decc. de penit. dist. 11. (cap. si quis semel) *Exercitia humilitatis sunt, si quis se vilioribus officiis subdat, & ministerii indignioribus tradat: ita namque arrogantis, & humanam gloriam vitium curari poterit*. Unde Hieronymus in epist. ad Oceanum (parum à princ.) commendat Fabiolam de hoc quod optabat ut suis divitiis pariter esset pro Christo, stipem acciperet. Quod etiam beatus Alexius perfectus, qui omnibus suis propter Christum dimissis, gaudebat se etiam à servis suis elemosinas accepisse. Et de Beato Arsenio legitur in Vit. Patrum (Lib. V. libello vi. num. 3.) quod gratias egit de hoc quod necessitate cogente, oportuit cum elemosinam petere. Unde & in penitentiam pro gravibus culpis injungitur aliquibus ut peregrinentur mendicantes.

Sed quia humilitas, sicut & cetera virtutes, absque discretionem esse non debet; ideo oportet discretè mendicantem ad humilitationem assumere, ut ex hoc homo notam cupiditatis non incurrat, vel cuiuscumque alterius indecentis.

Alio modo potest considerari mendicatio ex parte eius quod quis mendicando acquirit: & sic ad mendicandum potest homo ex duobus induci. Uno modo ex cupiditate habendi divitias, vel victum otiose: & talis mendicatio est illicita. Alio modo ex necessitate, vel utilitate: ex necessitate quidem, sicut cum aliquis non potest aliunde habere unde vivat, nisi mendicet; ex utilitate autem, sicut cum aliquis intendit ad aliquid utile perficiendum, quod sine elemosinis fidelium facere non potest; sicut ut petuntur elemosinae pro constructione pontis, vel Ecclesiae, vel quibuscumque aliis operibus, quae vergunt in utilitatem communem, sicut scholares, ut possint vacare studio sapientiae. Et hoc modo mendicatio est licita sicut secularibus, ita religiosis.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus ibi loquitur expresse de his qui cupiditate mendicant.

Ad secundum dicendum, quod prima Glossa loquitur de petitione quae sit ex cupiditate, ut patet ex verbis Apostoli; alia autem Glossa loquitur de aliis qui absque omni utilitate, (a) quam faciunt, necessaria petunt, ut otiosi vivant: non autem otiose vivit qui qualitercumque utiliter vivit.

Ad tertium dicendum, quod ex illo precepto legis divinae non prohibetur alicui mendicare; sed prohibetur divitiis ne tam tenaces sint ut propter hoc aliqui egestate mendicare cogantur. Lex autem civilis imponit poenam validis mendicantibus, qui non propter (b) utilitatem, vel necessitatem mendicant.

Ad quartum dicendum, quod duplex est turpitudine, una inhonestas, alia exterioris defectus, sicut turpe est homini esse infirmum, vel pauperem. Et talis turpitudine mendicatio non pertinet ad culpam, sed ad humilitatem pertinere potest, ut dictum est (in corp. art.)

Ad quintum dicendum, quod praedicatoribus ex debito debetur victus ab his quibus praedcant; si tamen non quasi sibi debitum, sed quasi gratis dandum mendicando petere velint, ad majorem humilitatem pertinet.

Sed quia humilitas, sicut & cetera virtutes, absque discretionem esse non debet; ideo oportet discretè mendicantem ad humilitationem assumere, ut ex hoc homo notam cupiditatis non incurrat, vel cuiuscumque alterius indecentis.

(a) An vendat hic quidpiam? (b) Ita cum msi. & edit. veteribus edit. Pat. Nicolajus legendum putat debilitatem. Vide corp. art.

AR-

ARTICULUS VI. 899

Utrum liceat religiosis vilioribus vestibus uti quam ceteri utantur.

Opus. XIX. cap. VIII.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod non liceat religiosis vilioribus vestibus uti quam ceteris. Quia secundum Apostolum I. ad Thess. ult. ab omni specie mala abstinere debemus. Sed viltras vestium habet speciem mali: dicit enim Dominus Math. vi. 15. Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium: & super illud Apoc. vi. Ecce equus pallidus, &c. dicit Glossa (ord. sup. illud, Et ecce equus niger:). Videns diabolus nec per apertas tribulationes, nec per apertas hereses se posse proficere, praemittit falsos fratres, qui sub habitu religionis obtinent naturam nigri, & rufi equi pervertendo fidem.

2. Praeterea. Hieronymus dicit ad Nepotianum: Vestes pallias, id est nigras, aequo vitio, ut candidas. Ornatus, ut sordet, pari modo succedenti sunt: quia alterum delicias, alterum gloriam rededit. Ergo videtur, cum inanis gloria sit gravius peccatum quam deliciarum usus, quod religiosi, qui debent ad perfectionem tendere, magis debeant vitare vestes viles quam preciosas.

3. Praeterea. Religiosi maxime intendere debent operibus poenitentiae. Sed in operibus poenitentiae non est utendum exterioribus signis tristitiae, sed magis laetitiae signis: dicit enim Dominus Math. vi. 16. Cum jejuna-ritis, nolite fieri sicut hypocritae tristes: & postea subdit: Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam laeta. Quod exponens Augustinus in Lib. II. de serm. Dom. in monte (cap. xxi. parum a princ.) dicit in hoc capitulo maxime advertendum est, non in sola rebus corporum vitare, atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus inlustis esse posse incontinentiam, & eo periculosiorem, quo sub nomine servitutis Dei decipit. Ergo videtur quod religiosi non debeant vilioribus vestibus uti.

Sed contra est quod Hebr. xi. 37. Apostolus dicit: Circumstant in melitis, & in pilibus caprinis: Glossa (interl.), ut Elias, & alii: " & in Decret. xx. quaest. iv. (cap. Omni jactantia) dicitur: Si inveni fuerint devotiores eos qui vilibus, & religiosi vestibus amicti sunt, corrigantur. Priscus enim temporibus omni sacratu vir cum medicari, ac vili veste convalescebat.

Respondeo dicendum, quod, sicut Au-

gustinus dicit in III. de doct. christ. cap. xxi. parum a princ.) in omnibus exterioribus rebus non usque verum, sed libido vitantis in culpa est. Ad quam discernendam attendendum est, quod habitus vilis, & incultus dupliciter potest considerari. Uno modo, prout est signum quoddam dispositionis vel status humani: quia, ut dicitur Eccl. xix. 27. amictus... homini enervat de illo. Et secundum hoc vilitas habitus est quandoque signum tristitiae: unde & homines in tristitia existentes solent vilioribus vestibus uti, sicut & converso in tempore solemnitatis, & gaudii utuntur cultioribus vestimentis. Unde & poenitentes vilibus vestibus utuntur, ut pater Jonæ iii. de Rege, qui indutus est sacco: & III. Reg. xxi. de Achab, qui operuit cilicio carnem suam.

Quandoque vero est signum contemptus divitiarum, & mundani fastus. Unde Hieronymus dicit ad Rusticum monachum: Sordida vestes candidae mentis indicia sunt; vilis tunica contemptum seculi probet, ita dumtaxat, ne animus tumat, ne habitus, sermone dissentiant. Et secundum utrumque horum competit religiosi vilitas vestium: quia religio est status poenitentiae, & contemptus mundanae gloriae.

Sed quod aliquis velit hoc aliis significare, contingit propter tria. Uno modo ad sui humiliationem. Sicut enim ex splendore vestium animus hominis elevatur, ita ex humilitate vestium humiliatur: unde de Achab, qui carnem suam cilicio induit, dicit Dominus ad Eliam: Nonne vidi Achab humiliationem coram me? ut habetur III. Reg. xxi. 29. Alio modo propter exemplum aliorum: unde super illud Math. iii. Habebat vestimentum de pilis camelorum, &c. dicit Glossa (ord.), Qui poenitentiam praedicat, habitum poenitentiae praetendit. Tertio modo propter inanem gloriam, sicut Augustinus dicit (Lib. II. de serm. Dom. in monte cap. xxi. parum a princ.) quod in ipsis sordibus inlustis potest esse jactantia. Duobus ergo primis modis laudabile est abjectis vestibus uti; tertio vero modo vitiosum est.

Alio autem modo potest considerari habitus vilis, & incultus, secundum quod procedit ex avaritia, vel negligentia: & sic etiam ad vitium pertinet.

Ad primum ergo dicendum, quod viltras vestium de se non habet speciem mali, immo potius speciem boni, scilicet contemptus mundanae gloriae. Et inde est quod mali sub vilitate vestium suam malitiam occultant. Unde Augustinus dicit in Lib. II. de sermone Domini in monte (cap. xxiv. a med.) quod non ideo debent aver adesse vestimentum suum quis plerumque illo se occultant lupi.

Ad

ARTICULUS I. 900

Ad secundum dicendum, quod Hieronymus ibi loquitur de vestibus vilibus quae deferuntur propter humilium gloriam.

Ad tertium dicendum, quod secundum doctrinam Domini, in operibus sanctitatis nihil homines facere debent propter apparentiam: quod praecipue contingit, quando aliquis aliquid novum facit. Unde Chrysostomus (aliquis Auctor) dicit super Math. (hom. xlii. in opere imperfecti) Oramus: nihil novum faciat, quod aspiciant homines, vel clamando, vel gestas percussendo, vel manus expandendo: quia scilicet ex ipsa novitate homines reddunt intentos ad considerandum. Nec tamen omnis novitas intentos faciens homines ad considerationem, reprehensibilis est: potest enim & bene, & male fieri. Unde Augustinus dicit in Lib. II. de serm. Dom. in monte (cap. xxi. ante med.) quod qui in professione Christianitatis inausitate squalor, & sordibus intentos in se oculos hominum facit, cum ita voluntate faciat, non necessitate palatur, ex ceteris ejus operibus potest cognosci, utrum hoc contemptum superbi cultus, an (a) ambitionis aliqua faciat. Maxime autem videtur hoc non ex ambitione facere religiosi, qui habitum vilem deferunt quasi signum suae professionis, qua contemptum mundi profitentur.

QUESTIO CLXXXVIII.

De differentia religionum,

in octo articulis divisa.

Deinde considerandum est de differentia religionum: & circa hoc quaeruntur octo.

Primo, utrum sint diversae religiones, vel una tantum.

Secundo, utrum aliqua religio institui possit ad opera vitae activae.

Tertio, utrum aliqua religio possit ordinari ad militantium.

Quarto, utrum possit institui aliqua religio ad praedicandum, & hujusmodi opera exercenda.

Quinto, utrum possit aliqua religio institui ad studium scientiae.

Sexto, utrum religio quae ordinatur ad vitam contemplativam, sit potior ea quae ordinatur ad vitam activam.

Septimo, utrum habere aliquid in communio diminuat de perfectione religionis.

Octavo, utrum religio solitariorum sit praerferenda religioni in societate viventium.

(a) A. ex ambitione.

(b) Praeterea Episcopum redundare monent Theologi, nec professo est in Hieronymo; at sic habet Deir. dist. xlii. cap. xxiv. Coll. Alcan. ad Eliandrum.

Deir. dist. xlii. cap. xxiv. Coll. Alcan. ad Eliandrum.